

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA IORDACHI ȘI ALȚII c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 25198/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

10 februarie 2009

DEFINITIVĂ

14/09/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Iordachi și Alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 20 ianuarie 2009 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 25198/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dl Vitalie Iordachi, dl Vitalie Nagacevski, dra Snejana Chitic, dl Victor Constantinov și dl Vlad Gribincea („reclamanții”), la 23 mai 2002.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său în acea perioadă, dl V. Pârlog, iar, ulterior, de către succesorul acestuia, dl V. Grosu.

3. Reclamanții au pretins, în special, în temeiul articolului 8 al Convenției că dreptul lor la libertatea corespondenței nu a fost respectat, deoarece legislația națională care reglementa interceptarea convorbirilor telefonice nu conținea garanții suficiente împotriva abuzului din partea autorităților naționale.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acelei Secțiuni, conform articolului 26 § 1 al Regulamentului Curții, a fost constituită Camera care va examina cauza (articolul 27 § 1 al Convenției).

5. Printr-o decizie din 5 aprilie 2005, Curtea a declarat cererea admisibilă și a amânat examinarea chestiunii cu privire la statutul de victimă până la examinarea fondului cauzei.

6. Atât reclamanții, cât și Guvernul au prezentat observații scrise (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis, după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamanții s-au născut în anii 1972, 1965, 1980, 1961 și, respectiv, 1980 și locuiesc în Chișinău. Ei sunt membri ai organizației non-guvernamentale cu sediul la Chișinău, „Juriștii pentru drepturile omului”, care este specializată în reprezentarea reclamanților în fața Curții.

8. Potrivit reclamanților, după venirea la putere a Partidului Comuniștilor, numărul încălcărilor drepturilor omului a crescut considerabil. În acest context, a fost creată organizația lor, singurul scop al căreia era apărarea drepturilor omului prin acordarea asistenței persoanelor care intenționau să depună cereri la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

9. Ca urmare, reclamanții au considerat că ei au cauzat prejudicii semnificative imaginii Guvernului, precum și pierderi financiare ca rezultat al constatării violărilor în cazurile în care ei au ajutat la depunerea cererilor la această Curte.

10. Reclamanții au susținut că a existat un risc serios ca convorbirile lor telefonice să fi fost interceptate ca rezultat al activității lor și datorită prevederilor din legislația în vigoare. Ei nu au pretins că au fost victime ale vreunei interceptări concrete a comunicărilor lor telefonice sau poștale și nu au instituit proceduri la nivel național în această privință.

11. Guvernul a contestat acuzația cu privire la creșterea numărului de încălcări ale drepturilor omului după câștigarea alegerilor de către Partidul Comuniștilor.

12. La 17 ianuarie 2008, unul din reclamanți i-a scris președintelui Curții Supreme de Justiție, solicitând date statistice cu privire, *inter alia*, la numărul de cereri depuse de către organele de urmărire penală la instanțele judecătorești pentru interceptarea convorbirilor telefonice și numărul cererilor care s-au soldat cu succes, precum și numărul celor care nu s-au soldat cu succes.

13. Într-o scrisoare din 6 februarie 2008, șeful Aparatului președintelui Curții Supreme de Justiție a răspuns că în anul 2005 dintr-un număr total de 2,609 cereri pentru interceptare care au fost depuse, 98.81% s-au soldat cu succes; în anul 2006 din 1,931 cereri depuse, 97.93% s-au soldat cu succes; iar în anul 2007 din 2,372 cereri depuse, 99.24% s-au soldat cu succes.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Legea din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații prevede următoarele:

Articolul 2**Sarcinile activității operative de investigații**

„a) relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea, descoperirea infracțiunilor și a persoanelor care le organizează, le comit sau le-au comis, precum și asigurarea compensării daunei cauzate de infracțiune;

b) căutarea persoanelor care se ascund de organele de cercetare preliminară, de anchetă penală și de judecată sau care se sustrag de la sancțiunea penală și a celor dispăruți fără urmă;

c) colectarea de informații despre evenimentele sau acțiunile care pun în pericol securitatea de stat, militară, economică sau ecologică a Republicii Moldova.

...”

Articolul 4**Baza juridică a activității operative de investigații**

„(1) Constituția, prezenta lege și alte acte normative adoptate în conformitate cu acestea constituie baza juridică a activității operative de investigații.

(2) Organele care exercită activitate operativă de investigații emit în limitele competenței lor, în corespundere cu legislația și de comun acord cu Curtea Supremă de Justiție și Procuratura Generală acte normative departamentale care reglementează organizarea, metodele și tactica efectuării măsurilor operative de investigații.”

Articolul 5**Respectarea drepturilor și libertăților persoanei în activitatea operativă de investigații**

„(2) Persoana care consideră că acțiunile organului ce înfăptuiește măsuri operative de investigații au condus la lezarea drepturilor și libertăților sale poate face un recurs împotriva acestor acțiuni în organul ierarhic superior, în Procuratura Generală sau în instanțe judecătorești.

(3) Pentru a asigura examinarea deplină și multilaterală a reclamației persoanei față de care au fost aplicate în mod neîntemeiat măsuri operative de investigații, organele care le-au exercitat sînt obligate, la cererea procurorului, să prezinte acestuia toate actele operative de serviciu. Datele despre persoanele care au contribuit în mod confidențial la înfăptuirea măsurilor operative de investigații se prezintă numai la cererea Procurorului General.

(4) În cazul cînd organul (persoana oficială) care exercită activitate operativă de investigații încalcă drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, organul ierarhic superior sau procurorul sînt obligați să întreprindă măsuri în vederea restabilirii acestor drepturi și interese legitime, compensării daunei cauzate, în conformitate cu legislația.”

Articolul 6 Măsurile operative de investigații

„(1) Măsurile operative de investigații se desfășurează numai în conformitate cu legislația și numai în cazul când pe altă cale este imposibil de a asigura realizarea sarcinilor prevăzute în articolul 2.

(2) În scopul soluționării sarcinilor prevăzute la art.2, organele care exercită activitatea operativă de investigații, respectând regulile de conspirație, sînt în drept să desfășureze:...

(c) interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri; ...

Măsurile operative de investigații prevăzute la ..., (1), ... se efectuează exclusiv de Ministerul Afacerilor Interne și de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova în condițiile legii și numai în cazurile în care aceste măsuri sînt necesare pentru asigurarea securității naționale, ordinii publice, bunăstării economice a țării, menținerea ordinii de drept și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății, protejarea moralității ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altor persoane. ...”

În anul 2003, acest articol a fost modificat după cum urmează (modificările sunt accentuate):

Articolul 6 Măsurile operative de investigații

„(1) Măsurile operative de investigații se desfășurează numai în conformitate cu legislația de **procedură penală** și numai în cazul când pe altă cale este imposibil de a asigura realizarea sarcinilor prevăzute în articolul 2.

(2) În scopul soluționării sarcinilor prevăzute la art.2, organele care exercită activitatea operativă de investigații, respectând regulile de conspirație, sînt în drept să desfășureze:...

(c) interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri;

Măsurile operative de investigații prevăzute la..., (1), ... se efectuează exclusiv de Ministerul Afacerilor Interne și de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova în condițiile legii și numai în cazurile în care aceste măsuri sînt necesare pentru asigurarea securității naționale, ordinii publice, bunăstării economice a țării, menținerea ordinii de drept și prevenirea sau descoperirea infracțiunilor **deosebit de grave**, pentru ocrotirea sănătății, protejarea moralității ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altor persoane. ...”

Acest articol a mai fost modificat în anul 2007 și, în prezent, prevede următoarele (modificările sunt accentuate):

Articolul 6 Măsurile operative de investigații

„(1) Măsurile operative de investigații se desfășurează numai în conformitate **cu legislația** și numai în cazul când pe altă cale este imposibil de a asigura realizarea sarcinilor prevăzute în articolul 2.

(2) În scopul soluționării sarcinilor prevăzute la art.2, organele care exercită activitatea operativă de investigații, respectînd regulile de conspirație, sînt în drept: ...

c) interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri; ...

Măsurile operative de investigații prevăzute la pct.1) ... se efectuează exclusiv de Ministerul Afacerilor Interne, de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova **și de Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției** în condițiile legii și numai în cazurile în care aceste măsuri sînt necesare pentru asigurarea securității naționale, ordinii publice, bunăstării economice a țării, menținerea ordinii de drept și prevenirea sau descoperirea **infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave**, pentru ocrotirea sănătății, protejarea moralității ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altor persoane. ...”

Potrivit articolului 16 al Codului Penal sunt grave infracțiunile pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la cincisprezece ani inclusiv; sunt deosebit de grave infracțiunile săvârșite cu intenție pentru care legea penală prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen ce depășește cincisprezece ani; și sunt excepțional de grave infracțiunile săvârșite cu intenție pentru care legea penală prevede detenție pe viață. Aproximativ 59% din toate infracțiunile prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova sunt grave, deosebit de grave sau excepțional de grave.

Articolul 7

Temeiurile înfăptuirii măsurilor operative de investigații

„(1) Temeiurile pentru înfăptuirea măsurilor operative de investigații sînt:

a) circumstanțele neclare în legătură cu procesul penal intentat;

b) informațiile devenite cunoscute organelor care exercită activitate operativă de investigații:

- privind acțiunea contrară legii în curs de pregătire, comitere sau comisă, precum și privind persoanele care o pregătesc, o comit sau au comis-o, dacă datele pentru intentarea procesului penal sînt insuficiente;

- privind persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de judecată ori care se eschivează de la sancțiunea penală; ...

c) însărcinările anchetatorului, organului de cercetare penală, indicațiile procurorului sau decizia instanței de judecată în cauzele penale aflate în procedura lor;

d) interpelările organelor care exercită activitate operativă de investigații, în temeiurile indicate în prezentul articol. ...”

În anul 2003, acest articol a fost modificat după cum urmează (modificările sunt accentuate):

Articolul 7**Temeiurile înfăptuirii măsurilor operative de investigații**

„(1) Temeiurile pentru înfăptuirea măsurilor operative de investigații sînt:

- a) circumstanțele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale;
- b) informațiile devenite cunoscute organelor care exercită activitate operativă de investigații:
 - privind acțiunea contrară legii în curs de pregătire, comitere sau comisă, precum și privind persoanele care o pregătesc, o comit sau au comis-o, dacă datele pentru pornirea urmăririi penale sînt insuficiente;
 - privind persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de judecată ori care se eschivează de la sancțiunea penală;
- (c) însărcinările **ofițerului de urmărire penală**, organului de urmărire penală, indicațiile procurorului sau decizia instanței de judecată în cauzele penale aflate în procedura lor;
- d) interpelările organelor care exercită activitate operativă de investigații, în temeiurile indicate în prezentul articol. ...”

Articolul 8**Condițiile și modul de înfăptuire a măsurilor operative de investigații**

„(1) Înfăptuirea măsurilor operative de investigații ce violează drepturi ocrotite de lege – secretul corespondenței, convorbirilor telefonice și altor convorbiri, comunicațiilor prin telegraf, precum și inviolabilitatea locuinței se admite doar în scopul culegerii informațiilor despre persoanele care pregătesc sau care tentează să comită infracțiuni grave, care comit sau care au comis deja infracțiuni grave și numai cu sancțiunea procurorului, în baza deciziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv. ...

(2) În cazuri ce nu îngăduie amânare și pot genera comiterea unei crime grave, în baza concluziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv care exercită activitatea operativă de investigații, se admite înfăptuirea măsurilor operative de investigații cu înștiințarea procurorului în decurs de 24 de ore.

(3) În cazul apariției pericolului pentru viața, sănătatea, proprietatea unor persoane aparte, la cererea lor sau cu acordul lor în scris, se permite interceptarea convorbirilor prin telefonul acestora sau prin alte aparate de intercomunicații în baza hotărârii aprobate de conducătorul organului care exercită activitatea operativă de investigații cu înștiințarea procurorului.”

În anul 2003, acest articol a fost modificat după cum urmează (modificările sunt accentuate):

Articolul 8**Condițiile și modul de înfăptuire a măsurilor operative de investigații**

„(1) Înfăptuirea măsurilor operative de investigații ce violează drepturi ocrotite de lege – secretul corespondenței, convorbirilor telefonice și altor convorbiri, comunicațiilor

prin telegraf, precum și inviolabilitatea locuinței se admite doar în scopul culegerii informațiilor despre persoanele care pregătesc sau care tentează să comită infracțiuni **deosebit de grave**, sau care comit sau care au comis deja infracțiuni **deosebit de grave** și numai cu sancțiunea **judecătorului de instrucție**, în baza deciziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv. ...

(2) În cazuri ce nu îngăduie amânare și pot genera comiterea unei crime grave, în baza concluziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv care exercită activitatea operativă de investigații, se admite înfăptuirea măsurilor operative de investigații: **cu înștiințarea judecătorului de instrucție în decurs de 24 de ore. Judecătorul de instrucție trebuie informat despre motivele și trebuie să verifice legalitatea măsurilor înfăptuite.**

(3) În cazul apariției pericolului pentru viața, sănătatea, proprietatea unor persoane aparte, la cererea lor sau cu acordul lor în scris, se permite interceptarea convorbirilor prin telefonul acestora sau prin alte aparate de intercomunicații în baza hotărârii aprobate de conducătorul organului care exercită activitatea operativă de investigații **cu autorizarea judecătorului de instrucție.**”

Acest articol a mai fost modificat în anul 2007 și, în prezent, prevede următoarele (modificările sunt accentuate):

Articolul 8

Condițiile și modul de înfăptuire a măsurilor operative de investigații

„(1) Înfăptuirea măsurilor operative de investigații ce violează drepturi ocrotite de lege:

a) cercetarea domiciliului și instalarea în el a aparatelor audio, video, de fotografiat, de filmat etc.;

b) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice;

c) interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri;

d) controlul comunicărilor telegrafice și a altor comunicări;

e) culegerea informației de la instituțiile de telecomunicații – se admite doar în scopul culegerii informațiilor despre persoanele care pregătesc, întreprind tentative de comitere, comit sau au comis **infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave** și numai în baza încheierii **judecătorului de instrucție** și a deciziei motivate a unuia din conducătorii organului respectiv care exercită activitate operativă de investigații. ...

(2) **În cazul apariției pericolului pentru viața, sănătatea, proprietatea unor persoane aparte, la cererea lor sau cu acordul lor în scris, se permite interceptarea convorbirilor prin telefonul acestora sau prin alte aparate de intercomunicații în baza hotărârii aprobate de conducătorul organului care exercită activitatea operativă de investigații cu autorizarea judecătorului de instrucție. ...”**

Articolul 9

Efectuarea controlului operativ

„(1) În cazul prezenței temeiurilor prevăzute în articolul 7 organele care exercită activitatea operativă de investigații au dreptul de control operativ. Efectuarea controlului operativ este supusă înregistrării obligatorii.

(2) Controlul operativ se efectuează cu autorizația și sub supravegherea conducătorului organului ce îl efectuează. Rezultatele măsurilor operative de investigații se reflectă în actele operative de serviciu. ...

(3) Actele operative de serviciu se prezintă procurorului pentru a obține aprobarea înfăptuirii măsurilor operative de investigație.

(4) Controlul operativ se suspendă în cazul rezolvării sarcinilor concrete ale activității operative de investigații prevăzute în articolul 2 sau stabilirii circumstanțelor ce dovedesc imposibilitatea obiectivă de a realiza aceste sarcini.”

În anul 2003, alineatul 3 al acestui articol a fost exclus.

Articolul 10

Utilizarea rezultatelor activității operative de investigații

„(1) Rezultatele activității operative de investigații pot fi utilizate la pregătirea și efectuarea acțiunilor de anchetă penală și la înfăptuirea măsurilor operative de investigații în scopul prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, precum și în calitate de probe pentru dosarele penale.

(2) Materialele controlului operativ nu constituie temei pentru limitarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice.

(3) Informația despre forțele, mijloacele, sursele (cu excepția persoanelor care acordă sprijin organelor care exercită astfel de măsuri), metodele, planurile și rezultatele activității operative de investigații, precum și despre organizarea și tactica desfășurării măsurilor operative de investigații, care constituie secret de stat, poate fi scoasă de la secret numai în conformitate cu legislația.”

Articolul 11

Organele care exercită activitate operativă de investigații

„(1) Activitatea operativă de investigații este exercitată de organele Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Departamentului Controlului Vamal de pe lângă Ministerul Finanțelor, Departamentului instituțiilor penitenciare al Ministerului Justiției. ...

...”

Articolul 18

Controlul parlamentar

„Controlul din partea Parlamentului asupra activității operative de investigații se exercită de comisiile permanente respective ale Parlamentului. Organele care exercită

activitate operativă de investigații sînt obligate să prezinte acestora informații în conformitate cu legislația.”

Articolul 19 **Supravegherea exercitată de procuror**

„(1) Executarea legilor de către organele care exercită activitatea operativă de investigații și legalitatea hotărârilor adoptate de aceste organe se află în supravegherea Procurorului General, adjuncților lui și procurorilor municipiilor și raioanelor. ...”

15. La 29 iunie 2007, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate și Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției au adoptat o instrucțiune specială în conformitate cu articolul 4 alin. 2 al legii sus-menționate. Instrucțiunea reglementa cooperarea dintre autoritățile care efectuează interceptările și operatorii de telefonie. În special, aceasta obliga operatorii să coopereze cu autoritățile care efectuează interceptările pentru a facilita interceptarea convorbirilor telefonice și să acorde acestora toată informația necesară și acces nelimitat la rețelele lor.

16. Codul de procedură penală în vigoare până la 12 iunie 2003 prevedea următoarele:

Articolul 156/1 **Temeiurile pentru ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri**

„Ascultarea convorbirilor, care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații de către bănuit, inculpat sau de alte persoane implicate în infracțiune, poate fi înfăptuită în legătură cu acțiunile penale intentate conform hotărârii organului de cercetare penală, anchetatorului penal cu sancțiunea procurorului ori potrivit deciziei instanței de judecată, în cazurile în care aceasta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, menținerea ordinii și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății și a moralei ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altor persoane. Ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri nu poate dura mai mult de șase luni.

...

La ascultarea convorbirilor care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații poate fi aplicată imprimarea sonoră.”

Articolul 156/2 **Modul de ascultare și de imprimare**

„Ascultarea și imprimarea sonoră a convorbirilor care se fac prin telefon și prin alte instalații de intercomunicații se execută de către anchetatorul penal sau acest lucru îl încredințează organului de cercetare penală. În acest caz, anchetatorul penal alcătuiește o dispoziție în scris împreună cu hotărârea pentru ascultarea convorbirilor și le trimite organului de cercetare penală. Totodată, anchetatorul penal coordonează cu organul de cercetare penală sau indică în dispoziție condițiile și modul de ascultare a convorbirilor concomitent cu imprimarea, schimbarea și realizarea informației primite. ...”

Articolul 156/3**Procesul-verbal al ascultării și imprimării sonore**

„După efectuarea ascultării și imprimării sonore se întocmește un proces-verbal, în care se expune succint conținutul fonogramei convorbirilor ce se referă la cauză. Fonograma se anexează la procesul-verbal, iar partea ei, care nu se referă la cauză, se lichidează după ce sentința devine definitivă.”

17. Codul de procedură penală în vigoare din 12 iunie 2003, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Articolul 41**Competența judecătorului de instrucție**

„Judecătorul de instrucție asigură controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin:

...

5. autorizarea interceptării comunicărilor, a sechestrului corespondenței, înregistrării de imagini;

...”

Articolul 135**Interceptarea comunicărilor**

„(1) Interceptarea comunicărilor (convorbirilor telefonice, prin radio sau altor convorbiri cu utilizarea mijloacelor tehnice) se efectuează de către organul de urmărire penală cu autorizația judecătorului de instrucție, în baza ordonanței motivate a procurorului în cauzele cu privire la infracțiunile deosebit de grave și excepțional de grave.

(2) În caz de urgență, dacă întârzierea obținerii autorizației prevăzute la alin.(1) ar provoca prejudicii grave activității de administrare a probelor, procurorul poate dispune, prin ordonanță motivată, interceptarea și înregistrarea comunicărilor, informînd despre aceasta imediat, dar nu mai tîrziu de 24 de ore, judecătorul de instrucție care, în cel mult 24 de ore, se va pronunța asupra ordonanței procurorului și, dacă o confirmă, va autoriza, în caz de necesitate, interceptarea în continuare, iar dacă nu o confirmă, dispune încetarea imediată a interceptărilor și nimicirea înregistrărilor efectuate.

(3) Interceptarea comunicărilor în condițiile prezentului articol poate fi efectuată în cazul unor amenințări de aplicare a violenței, de estorcare sau de comitere a altor infracțiuni împotriva părții vătămate, martorului sau membrilor familiilor lor, la cererea acestora, în baza ordonanței motivate a procurorului.

(4) Interceptarea comunicărilor în cadrul urmăririi penale se autorizează pentru o durată de cel mult 30 de zile. Interceptarea poate fi prelungită în aceleași condiții pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputînd depăși 30 de zile. Durata totală a interceptării comunicărilor nu poate depăși 6 luni. În orice caz, interceptarea comunicărilor nu poate dura mai mult decît pînă la terminarea urmăririi penale.

(5) Interceptarea comunicărilor va fi anulată înaintea expirării duratei pentru care a fost autorizată, îndată ce au dispărut motivele care au justificat-o.

(6) Judecătorul de instrucție, în cursul urmăririi penale, după terminarea interceptării autorizate, solicitînd opinia procurorului care conduce sau efectuează urmărirea penală, în termen rezonabil, dar nu mai tîrziu de terminarea urmăririi penale, anunță, în scris, persoanele ale căror convorbiri au fost interceptate și înregistrate.”

Articolul 136

Efectuarea interceptării, înregistrării comunicărilor și certificarea lor

„(1) Interceptarea și înregistrarea comunicărilor se efectuează de către organul de urmărire penală. Persoanele care sînt chemate să asigure tehnic interceptarea și înregistrarea comunicărilor sînt obligate să păstreze secretul acțiunii procesuale, secretul corespondenței și poartă răspundere pentru încălcarea acestei obligații în conformitate cu prevederile art.178 și 315 din Codul penal. Despre explicarea acestor obligații se consemnează în procesul-verbal al interceptării.

(2) Despre efectuarea interceptării și înregistrării comunicărilor, organul de urmărire penală întocmește un proces-verbal conform dispozițiilor art.260 și 261, în care, suplimentar, se menționează autorizația dată de judecătorul de instrucție, numărul sau numerele de telefon, adresa posturilor telefonice, de radio sau ale altor mijloace tehnice prin care s-au purtat convorbirile, numele persoanelor care le-au purtat dacă sînt cunoscute, data și ora fiecărei convorbiri separate și numărul de ordine al casetei pe care se face înregistrarea.

(3) Comunicările înregistrate se redau integral în scris, se certifică de către organul de urmărire penală, se verifică și se contrasemnează de către procurorul care exercită nemijlocit sau conduce urmărirea penală și se anexează la procesul-verbal. Comunicările în altă limbă decît cea în care se desfășoară urmărirea penală se traduc de traducător. La procesul-verbal se anexează, de asemenea, caseta care conține înregistrarea comunicării în original, sigilată cu sigiliul organului de urmărire penală.

(4) Caseta cu înregistrarea comunicărilor, reproducerea în scris a acestora și procesul-verbal al interceptării și înregistrării comunicărilor se transmit, în termen de 24 de ore, procurorului, care apreciază care din informațiile culese au importanță pentru cauza respectivă și, în acest sens, întocmește un proces-verbal.

(5) Casetele cu originalul înregistrării comunicărilor, însoțite de reproducerea integrală în scris a înregistrării și de copiile de pe procesele-verbale, se transmit judecătorului de instrucție care a autorizat interceptarea pentru păstrare în locuri speciale, într-un plic sigilat.

(6) Instanța judecătorească va dispune, prin încheiere sau sentință, nimicirea înregistrărilor care nu au importanță pentru cauză. Celelalte înregistrări vor fi păstrate pînă la depozitarea dosarului la arhivă.”

Articolul 138

Verificarea înregistrării interceptărilor

„Mijloacele de probă, dobîndite în condițiile art.135 și 137, pot fi verificate prin expertiză tehnică dispusă de către instanța de judecată la cererea părților sau din oficiu.”

18. Conform articolului 15 alin. 5 al Legii cu privire la avocatură din 13 mai 1999, corespondența profesională a avocatului poate fi interceptată doar în condițiile prevăzute de lege. Conform articolului 15 alin. 13, avocatului i se garantează taina convorbirii cu clientul său și se interzice interceptarea acestora.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

19. Reclamanții au pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că dreptul lor la libertatea corespondenței nu a fost respectat, deoarece legislația națională care reglementa interceptarea convorbirilor telefonice nu conținea garanții suficiente împotriva abuzului din partea autorităților naționale. Ei nu au pretins că au fost victime ale vreunei interceptări concrete a convorbirilor lor telefonice. Articolul 8 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Argumentele părților

20. Reclamanții au susținut că ei aveau calitatea de victimă și că, prin urmare, a avut loc o ingerință în drepturile lor garantate de articolul 8 al Convenției. Chiar dacă nu toți dintre ei aveau licență eliberată de către Ministerul Justiției pentru practicarea avocaturii, ei toți au reprezentat persoane în fața Curții Europene a Drepturilor Omului. Ei toți erau membri ai organizației „Juriștii pentru drepturile omului”, considerată de către Guvern drept o organizație subversivă, care acționează împotriva intereselor statului. Organizația „Juriștii pentru drepturile omului” a reprezentat atât în procedurile naționale, cât și în procedurile în fața Curții multe persoane care întruneau criteriile la care s-a referit Guvernul pentru aplicarea măsurilor de interceptare. Reclamanții au dat exemple ale unor astfel de persoane precum P. Popovici, care a fost condamnat la închisoare pe viață, P. Stici și M. Ursu, care au fost acuzați de omorul fiului Președintelui Parlamentului și C. Becciev și E. Duca, care au fost acuzați de infracțiuni deosebit de grave. De asemenea, ei au făcut

referire la multe persoane care au avut dispute cu liderii Partidului Comuniștilor aflat la guvernare și la două persoane care au înaintat acțiuni împotriva serviciilor secrete ale Republicii Moldova. Reclamanții au susținut că, deși nu toți membrii organizației lor au lucrat asupra unor cazuri serioase, toți membrii au folosit telefoanele organizației și, astfel, au riscat să fie interceptați.

21. Reclamanții au susținut că legislația în vigoare, atât în momentul depunerii cererii lor, cât și în prezent, le încalcă dreptul la respectarea corespondenței lor. Ei au declarat că regimul legislativ nu satisfacea cerința previzibilității și nici nu prevedea garanții suficiente împotriva unor interceptări arbitrare sau a abuzurilor.

22. Potrivit reclamanților, la examinarea unei cereri cu privire la interceptarea convorbirilor telefonice, judecătorul de instrucție nu era obligat prin lege să asigure un echilibru între interesele implicate. Judecătorul era obligat să verifice doar dacă formalitățile au fost respectate. Atunci când au prezentat acest argument, reclamanții s-au bazat pe statisticile oficiale cu privire la interceptarea convorbirilor telefonice care indicau că în anul 2007 dintr-un număr total de 2,372 cereri de interceptare 99.24% au fost admise de către judecătorii de instrucție. În opinia reclamanților, statisticile dovedeau că judecătorii de instrucție nu examinau motivele prezentate întru susținerea măsurii de interceptare și că acuzații penale vădit nefondate puteau servi drept temei pentru interceptare. În continuare, reclamanții au susținut că aproximativ 60% din infracțiunile prevăzute de Codul penal erau eligibile pentru autorizarea interceptării. Limitarea în timp a autorizațiilor de interceptare a convorbirilor telefonice era doar teoretică, deoarece, în practică, după expirarea unei perioade de șase luni, un judecător de instrucție putea elibera o nouă autorizație. Potrivit reclamanților, prevederea din articolul 135 al Codului de procedură penală cu privire la obligația judecătorului de instrucție de a informa persoanele ale căror convorbiri telefonice au fost interceptate despre măsurile de investigație luate, nu era realizată în practică și niciun judecător de instrucție nu s-a conformat vreodată acestei prevederi.

23. Guvernul a susținut că reclamanții nu puteau pretinde că sunt victime din cauza calității legii. El a considerat că cauza reclamanților urmează a fi distinsă de cauza *Klass and Others v. Germany* (6 septembrie 1978, Seria A nr. 28) în care trei dintre reclamanți erau avocați, iar unul era judecător. În această cauză doar doi dintre reclamanți erau avocați licențiați de către Ministerul Justiției pentru practicarea avocaturii. Mai mult, reclamanții nu au adus probe că printre clienții lor erau persoane care aparțineau categoriilor de persoane ce cădeau sub incidența legislației relevante și în privința cărora exista o posibilitate rezonabilă ca conversațiile lor să fie interceptate. De fapt, la momentul depunerii acestei cereri exista doar o hotărâre în privința Republicii Moldova, iar reclamanții nu au fost reprezentanți în acea cauză. Toți clienții reclamanților care puteau fi supuși interceptării convorbirilor telefonice (a se vedea paragraful 20 de mai sus) au depus cererile lor după anii 2003 și 2004. Singura excepție a fost E. Duca, însă ea a fost în ultimă instanță achitată. Prin urmare,

cererea reclamanților constituie o *actio popularis* și trebuie declarată inadmisibilă.

24. În continuare, Guvernul a susținut că nu a avut loc vreo interceptare a corespondenței reclamanților. Ei nici nu puteau pretinde că au fost victime potențiale ale interceptării, deoarece legislația în vigoare stabilea, în mod clar, cercul persoanelor care puteau fi supuse măsurilor de interceptare și nu fiecare persoană care se află sub jurisdicția Republicii Moldova este vizată de această legislație.

25. Potrivit Guvernului, legislația relevantă în vigoare conținea suficiente garanții. Interceptarea convorbirilor telefonice este reglementată de Legea privind activitatea operativă de investigații și de Codul de procedură penală. Articolul 6 al Legii privind activitatea operativă de investigații prevede că interceptarea se înfăptuiește numai în conformitate cu legislația. Măsurile de interceptare sunt autorizate în mod public. Totuși, metodele și tehnicile de supraveghere sunt secrete.

26. În conformitate cu legislația Republicii Moldova, cercul de persoane pasibile de interceptarea corespondenței era limitat. Legislația se referea doar la persoanele implicate în comiterea unor infracțiuni grave. În cazul interceptării corespondenței altor persoane, era necesar acordul lor scris și existența motivelor plauzibile pentru dispunerea interceptării.

27. În opinia Guvernului, interceptarea corespondenței nu este înfăptuită în mod arbitrar, ci numai în baza unei autorizații emise de către judecătorul de instrucție, ca urmare a unei decizii motivate a unuia din conducătorii organului care înfăptuiește interceptarea. În cazuri de urgență, măsurile de interceptare puteau fi înfăptuite în baza deciziei procurorului, care trebuia să informeze judecătorul de instrucție în termen de cel mult douăzeci și patru de ore. În astfel de cazuri, judecătorul de instrucție avea dreptul să dispună încetarea măsurilor de interceptare și distrugerea materialelor obținute prin interceptare. Orice persoană care consideră că drepturile sale au fost încălcate prin măsurile de interceptare întreprinse în privința sa are dreptul să conteste aceste acțiuni la organul ierarhic superior, la procuror sau la judecătorul de instrucție.

28. În ceea ce privește actele normative emise în baza articolului 4 alin. 2 al Legii privind activitatea operativă de investigații, în observațiile sale prezentate până la decizia cu privire la admisibilitatea cererii, Guvernul a declarat că acestea reprezintă secret de stat în conformitate cu Legea cu privire la secretul de stat.

B. Aprecieria Curții

1. Dacă a avut loc o ingerință

29. Curtea reiterează că convorbirile telefonice cad sub incidența noțiunilor de „viață privată” și „corespondență” în sensul articolului 8 (a se vedea *Weber*

and *Saravia v. Germany* (dec.), nr. 54934/00, § 77, 29 iunie 2006, și cauzele citate în ea).

30. În continuare, ea reiterează că în hotărârea *Klass v. Germany* (citată mai sus, §§ 34 și 35) ea a fost chemată să examineze chestiunea dacă o persoană fizică putea să depună o cerere la organele instituite prin Convenție cu privire la măsurile secrete de supraveghere, fără a putea să indice măsuri concrete care o afectează nemijlocit pe ea. Curtea a constatat următoarele:

„eficiența (efectul util al) Convenției implică în astfel de circumstanțe o anumită posibilitate de a avea acces la Comisie. Dacă acest lucru nu ar fi așa, eficiența sistemului de implementare a Convenției ar fi, în mod esențial, periclitată. Prevederile procedurale ale Convenției trebuie, având în vedere faptul că Convenția și instituțiile sale au fost create pentru a proteja persoana, să fie aplicate într-un mod care are scopul de a face sistemul cererilor individuale eficient.

Prin urmare, Curtea acceptă faptul că o persoană poate, în anumite condiții, să pretindă că este victima unei violări cauzate prin simpla existență a măsurilor secrete sau a legislației care permite măsuri secrete, fără a trebui să pretindă că astfel de măsuri au fost de fapt aplicate în privința sa. Condițiile relevante urmează a fi determinate în fiecare caz aparte în funcție de dreptul sau drepturile garantate de Convenție care se pretinde că au fost încălcate, de caracterul secret al măsurilor contestate și de legătura dintre reclamant și acele măsuri.

...

Curtea notează că atunci când un stat instituie supravegherea secretă existența căreia rămâne necunoscută pentru persoanele care sunt controlate, cu consecința că supravegherea rămâne necontestată, articolul 8 ar putea, în mare măsură, să fie redus la o nulitate. Într-o astfel de situație este posibil ca o persoană să fie tratată într-un mod contrar articolului 8 sau chiar să fie lipsită de dreptul garantat de acest articol, fără ca ea să știe acest lucru și, prin urmare, fără ca ea să poată obține un remediu fie la nivel național, fie în fața instituțiilor create prin Convenție.

...

Curtea constată că este inacceptabil faptul că asigurarea beneficiilor de un drept garantat prin Convenție ar putea fi, astfel, exclusă prin simplul fapt că persoana în cauză nu cunoaște despre violarea acestuia. Dreptul persoanelor potențial afectate prin supravegherea secretă de a sesiza Comisia derivă din articolul 25, deoarece, în caz contrar, articolul 8 riscă să fie lipsit de efecte.”

31. Curtea notează că, în conformitate cu Legea privind activitatea operativă de investigații, autoritățile sunt autorizate să intercepteze convorbirile anumitor categorii de persoane prevăzute în articolul 6 al acestei legi. În calitatea lor de avocați care apără drepturile omului, reclamantii reprezintă și, astfel, au contacte frecvente cu astfel de persoane.

32. Curtea nu poate să nu ia în considerație faptul că la momentul când această cauză a fost declarată admisibilă membrii organizației „Juriștii pentru drepturile omului” acționau în calitate de reprezentanți în aproximativ cincizeci de procente din cauzele moldovenești comunicate Guvernului. De asemenea, ea

nu poate trece cu vederea constatările sale din hotărârea *Colibaba v. Moldova* (nr. 29089/06, §§ 67-69, 23 octombrie 2007) în care Procurorul General a amenințat Baroul Avocaților din Republica Moldova cu pornirea urmăririi penale împotriva avocaților care au prejudiciat imaginea Republicii Moldova prin faptul că s-au plâns organizațiilor internaționale specializate în protecția drepturilor omului. Mai mult, ea reamintește că Guvernul a sprijinit acțiunile Procurorului General și a acuzat, ulterior, reclamantul de defăimarea autorităților Republicii Moldova prin depunerea unei cereri în temeiul articolului 34 al Convenției.

33. În astfel de circumstanțe și având în vedere constatarea Curții din paragraful 50 de mai jos, Curtea consideră că nu poate fi exclus faptul că în privința reclamanților au fost aplicate măsuri de supraveghere secretă sau că la acel moment exista riscul ca ei să fie supuși unor astfel de măsuri.

34. Simpla existență a legislației reprezintă, pentru acele persoane care pot cădea sub incidența ei, un risc de a fi supravegheați; acest risc afectează, în mod inevitabil, libertatea de comunicare între utilizatorii serviciilor poștale și de telecomunicații și, prin urmare, constituie „un amestec al unei autorități publice” în exercitarea dreptului reclamanților la respectarea corespondenței (a se vedea *Klass v. Germany*, citată mai sus, § 41).

35. Prin urmare, a avut loc o ingerință în drepturile reclamanților garantate de articolul 8 al Convenției, iar obiecția Guvernului cu privire la lipsa statutului lor de victimă trebuie respinsă.

2. Dacă ingerința a fost justificată

36. O astfel de ingerință va fi justificată în sensul paragrafului 2 al articolului 8 doar dacă ea este „prevăzută de lege”, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime la care se face referire în paragraful 2 și este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge acest scop sau scopuri (a se vedea *Weber and Saravia*, citată mai sus, § 80).

3. Dacă ingerința a fost „prevăzută de lege”

a. Principii generale

37. Expresia „prevăzută de lege” din articolul 8 § 2 cere, în primul rând, ca măsura contestată să aibă vreo bază în legislația națională; de asemenea, ea se referă la calitatea acelei legislații, cerând ca aceasta să fie compatibilă cu principiul supremației legii și accesibilă persoanei în cauză, care, mai mult, trebuie să poată să prevadă consecințele acesteia pentru sine (a se vedea, printre altele, *Kruslin v. France*, 24 aprilie 1990, § 27, Seria A nr. 176-A; *Huvig v. France*, 24 aprilie 1990, § 26, Seria A nr. 176-B; *Lambert v. France*, 24 august 1998, § 23, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-V; *Perry v. the United Kingdom*, nr. 63737/00, § 45, ECHR 2003-IX (extracts); *Dumitru Popescu v. Romania* (no. 2), nr. 71525/01, § 61, 26 aprilie 2007; *Association for European*

Integration and Human Rights and Ekimdzhiev v. Bulgaria, nr. 62540/00, § 71, 28 iunie 2007; *Liberty and Others v. the United Kingdom*, nr. 58243/00, § 59, 1 iulie 2008).

38. Nu se contestă faptul că ingerința în cauză a avut o bază în legislația națională. Totuși, reclamantii au susținut că această legislație, atât înainte de anul 2003, cât și ulterior, nu a fost suficient de detaliată și precisă pentru a satisface cerința de „previzibilitate” în sensul articolului 8 § 2, deoarece ea nu prevedea suficiente garanții împotriva abuzului și a arbitrarului.

39. Curtea notează că recent, în decizia sa cu privire la admisibilitate pronunțată în cauza *Weber and Saravia*, citată mai sus, §§ 93-95, Curtea a rezumat jurisprudența sa referitoare la cerința cu privire la „previzibilitatea” legii în acest domeniu după cum urmează:

„93. ... previzibilitatea în contextul special al măsurilor secrete de supraveghere, cum ar fi interceptarea comunicărilor, nu poate însemna faptul ca o persoană să poată să prevadă când există posibilitatea ca autoritățile să-i intercepteze comunicările sale, astfel încât ea să poată să-și adapteze comportamentul în funcție de acest lucru (a se vedea, *inter alia*, *Leander v. Sweden*, hotărâre din 26 august 1987, Seria A nr. 116, p. 23, § 51). Totuși, mai ales atunci când o competență care a fost acordată executivului este exercitată în secret, riscurile arbitrarului sunt evidente (a se vedea, *inter alia* *Huvig*, citată mai sus, p. 54-55, § 29; și *Rotaru v. Romania* [GC], nr. 28341/95, § 55, ECHR 2000-V). Prin urmare, este esențial de a avea reguli clare, detaliate cu privire la interceptarea convorbirilor telefonice, mai ales deoarece tehnologiile disponibile pentru a fi folosite devin, în mod constant, mai sofisticate (a se vedea *Kopp v. Switzerland*, hotărâre din 25 martie 1998, *Reports* 1998-II, p. 542-43, § 72, și *Valenzuela Contreras v. Spain*, hotărâre din 30 iulie 1998, *Reports* 1998-V, p. 1924-25, § 46). Legislația națională trebuie să fie suficient de clară pentru a da indicii, în mod adecvat, cetățenilor cu privire la circumstanțele și condițiile în care autoritățile publice au competența de a recurge la astfel de măsuri (a se vedea *Kopp*, citată mai sus, § 64; *Huvig*, citată mai sus, § 29; și *Valenzuela Contreras*, *ibid.*).

94. Mai mult, deoarece implementarea în practică a măsurilor de supraveghere secretă a comunicărilor nu poate fi controlată de către persoanele în cauză sau de publicul larg, ar fi contrar principiului supremației legii ca discreția acordată prin lege executivului sau unui judecător să fie exprimată prin prevederi care le-ar da acestora împuterniciri nelimitate. Prin urmare, legea trebuie să indice scopul unei astfel de discreții acordată autorităților competente și modalitatea de exercitare a acesteia cu o claritate suficientă, astfel încât să acorde persoanei o protecție adecvată împotriva ingerinței arbitrare (a se vedea, printre altele, *Leander*, citată mai sus, § 51; și *Huvig*, citată mai sus, § 29).

95. În jurisprudența sa cu privire la măsurile secrete de supraveghere, Curtea a elaborat următoarele garanții minime care trebuie prevăzute de lege pentru evitarea abuzului de putere: caracterul infracțiunilor care pot duce la autorizarea unei interceptări; definirea categoriilor de persoane în privința cărora poate fi aplicată interceptarea convorbirilor telefonice; limitarea duratei de timp în care are loc interceptarea convorbirilor telefonice; procedura care urmează a fi urmată pentru examinarea, folosirea și păstrarea datelor obținute; precauțiile care urmează a fi luate atunci când datele se comunică altor persoane; și circumstanțele în care înregistrările pot sau trebuie șterse sau casetele distruse (a se vedea, *inter alia*, *Huvig*, citată mai sus, § 34; *Valenzuela Contreras*, citată mai sus, § 46; și *Prado Bugallo v. Spain*, nr. 58496/00, § 30, 18 februarie 2003).”

40. Mai mult, Curtea reamintește că în hotărârea *Dumitru Popescu v. Romania* (citată mai sus, paragrafele 70-73), ea a exprimat opinia că autoritatea care eliberează autorizările pentru interceptare trebuie să fie independentă și că asupra activității acesteia trebuie să existe fie un control judiciar, fie un control din partea unei autorități independente.

b. Aplicarea principiilor generale în această cauză

41. Curtea constată că legislația în vigoare până în anul 2003 nu era nici clară și nici detaliată și nu întrunea garanțiile minime conținute în jurisprudența Curții (a se vedea paragraful 39 de mai sus). Într-adevăr, nu exista vreun control judiciar asupra autorizării și aplicării unei măsuri de interceptare, iar în ceea ce privește persoanele care puteau cădea sub incidența prevederilor ei, legislația era foarte imprecisă. Circumstanțele în care putea fi eliberată o autorizație de interceptare erau lipsite de precizie. Curtea notează cu satisfacție că după anul 2003 au fost efectuate câteva îmbunătățiri majore.

42. Curtea reamintește că în hotărârea *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiiev v. Bulgaria* (citată mai sus, § 84), ea a făcut distincție între două etape ale interceptării convorbirilor telefonice: autorizarea supravegherii și efectuarea propriu-zisă a supravegherii.

43. În ceea ce privește etapa inițială a procedurii de interceptare, Curtea notează că după anul 2003 se pare că legislația Republicii Moldova este mai clară în privința interceptării convorbirilor persoanelor bănuite de săvârșirea infracțiunilor. Într-adevăr, este prevăzut, în mod explicit, faptul că o persoană bănuită de comiterea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave riscă, în anumite circumstanțe, ca această măsură să fie aplicată față de ea. Mai mult, în prezent, legislația modificată prevede că autorizațiile de interceptare sunt eliberate de un judecător.

44. Totuși, caracterul infracțiunilor cu privire la care pot fi eliberate autorizații de interceptare nu este, în opinia Curții, definit suficient de clar în legislația contestată. În special, Curtea notează că mai mult de jumătate din infracțiunile prevăzute în Codul Penal fac parte din categoria infracțiunilor eligibile pentru eliberarea autorizațiilor de interceptare (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Mai mult, Curtea este îngrijorată de faptul că aparent legislația contestată nu definește suficient de clar categoriile de persoane cărora le pot fi interceptate convorbirile telefonice. Ea notează că articolul 156/1 al Codului de Procedură Penală folosește un limbaj foarte general atunci când se referă la astfel de persoane și prevede că măsura de interceptare poate fi folosită în privința unui bănuît, inculpat sau a altor persoane implicate într-o infracțiune. Nu a fost dată o explicație cu privire la cine exact face parte din categoria „alte persoane implicate într-o infracțiune”.

45. În continuare, Curtea notează că legislația în cauză nu prevede o limitare clară în timp a măsurii de autorizare a interceptării convorbirilor telefonice. Deși Codul de Procedură Penală impune o limită de șase luni (a se vedea paragraful 17 de mai sus), în legislația contestată nu există prevederi care ar

împiedica procuratura să ceară și să obțină o nouă autorizație de interceptare după expirarea perioadei de șase luni prevăzută de lege.

46. Mai mult, în legislația contestată nu este clar cine – și în ce circumstanțe – riscă să-i fie aplicată măsura, spre exemplu, cu scopul de ocrotire a sănătății și a moralei ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altor persoane. Deși în articolul 6 și în articolul 156/1 sunt enumerate circumstanțele în care poate fi aplicată interceptarea, totuși, Legea privind activitatea operativă de investigații și Codul de Procedură Penală nu definesc „securitatea națională”, „siguranța publică”, „ocrotirea sănătății și a moralei”, „protejarea drepturilor și libertăților altor persoane”, „bunăstarea economică a țării” sau „menținerea ordinii și prevenirea infracțiunilor” ca temeiuri pentru interceptarea convorbirilor telefonice. De asemenea, legislația nu specifică circumstanțele în care unei persoane îi pot fi interceptate convorbirile telefonice în virtutea oricărui din aceste temeiuri.

47. În ceea ce privește a doua etapă a procedurii de interceptare a convorbirilor telefonice, se pare că judecătorul de instrucție joacă un rol foarte limitat. Potrivit articolului 41 al Codului de Procedură Penală, rolul acestuia este de a autoriza interceptarea comunicărilor. Conform articolului 136 al aceluiași Cod, judecătorul de instrucție mai este în drept să păstreze „casetele cu originalul înregistrării comunicărilor, însoțite de reproducerea integrală în scris a înregistrării ... în locuri speciale, într-un plic sigilat” și să dispună „prin sentință nimicirea înregistrărilor care nu au importanță pentru cauză”. Totuși, legislația nu conține prevederi cu privire la aducerea la cunoștința judecătorului de instrucție a rezultatelor supravegherii și nu-i cere acestuia să verifice dacă cerințele legale au fost respectate. Dimpotrivă, din articolul 19 al Legii privind activitatea operativă de investigații rezultă că această obligație de supraveghere îi revine „Procurorului General, adjuncților lui și procurorilor municipiilor, raioanelor și sectoarelor”. Mai mult, în ceea ce privește aplicarea propriu-zisă a măsurilor de supraveghere la a doua etapă, se pare că procedura de interceptare și garanțiile conținute în Codul de procedură penală și în Legea privind activitatea operativă de investigații se aplică doar în cadrul urmăririlor penale în desfășurare și nu acoperă circumstanțele enumerate mai sus.

48. În legătură cu aceasta, o altă chestiune care merită a fi menționată este lipsa aparentă a reglementărilor care să specifice, cu un grad corespunzător de precizie, modalitatea de examinare a informației obținute ca rezultat al supravegherii sau procedurile de păstrare a integrității și confidențialității acesteia, precum și procedurile de distrugere a ei (a se vedea, ca exemple *a contrario*, *Weber and Saravia*, citată mai sus, §§ 45-50).

49. În continuare, Curtea notează că controlul general asupra sistemului de supraveghere secretă este pus în sarcina Parlamentului, care îl exercită printr-o comisie specializată (a se vedea articolul 18 al Legii privind activitatea operativă de investigații). Totuși, modul în care Parlamentul efectuează controlul său nu este prevăzut de lege, iar Curții nu i s-au prezentat probe care

să indice că există o procedură care reglementează activitatea Parlamentului în această privință.

50. În ceea ce privește interceptarea comunicărilor persoanelor bănuite de săvârșirea infracțiunilor, Curtea observă că în hotărârea *Kopp* (citată mai sus, § 74), ea a constatat o violare a articolului 8, deoarece persoana responsabilă conform legii elvețiene cu privire la supravegherea secretă de a face distincție între chestiunile legate de lucrul avocatului și alte chestiuni era un funcționar al departamentului juridic al poștei. În această cauză, deși legislația Republicii Moldova, la fel ca și legislația elvețiană, garantează confidențialitatea comunicării dintre avocat și client (a se vedea paragraful 18 de mai sus), ea nu prevede vreo procedură care ar implementa prevederea respectivă. Curtea este frapată de lipsa unor reguli clare care să definească ce s-ar putea întâmpla atunci când, spre exemplu, un apel telefonic făcut de un client avocatului său este interceptat.

51. Curtea mai notează că, în anul 2007, instanțele judecătorești moldovenești au autorizat aproape toate solicitările de interceptare făcute de către organele de urmărire penală (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Deoarece acest număr de autorizații este neobișnuit de mare, Curtea consideră necesar să sublinieze că interceptarea convorbirilor telefonice este o ingerință foarte gravă în drepturile unei persoane și că doar motive foarte serioase bazate pe o bănuială rezonabilă că persoana este implicată într-o activitate criminală gravă ar trebui puse la baza autorizării acesteia. Curtea notează că legislația Republicii Moldova nu conține prevederi detaliate cu privire la gradul caracterului rezonabil al bănuielii unei persoane pentru autorizarea interceptării. De asemenea, ea nu conține alte garanții decât cea prevăzută în articolul 6 alin. 1, și anume că interceptarea trebuie să aibă loc doar atunci când este imposibil de a realiza atingerea sarcinilor. În opinia Curții, acest lucru este îngrijorător, mai ales având în vedere procentajul foarte înalt al autorizațiilor eliberate de judecătorii de instrucție. Pentru Curte acest lucru ar putea, în mod rezonabil, indica faptul că judecătorii de instrucție nu iau în considerație necesitatea de a justifica, în mod obligatoriu, autorizarea măsurilor de supraveghere secretă.

52. Curtea este de părere că carențele pe care ea le-a identificat au un impact asupra funcționării actuale a sistemului de supraveghere secretă care există în Republica Moldova. În acest sens, Curtea notează datele statistice conținute în scrisoarea șefului Aparatului președintelui Curții Supreme de Justiție (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Potrivit acelor date, în anul 2005 au fost eliberate peste 2,500 autorizații de interceptare, în anul 2006 au fost eliberate aproximativ 1,900 autorizații de interceptare, iar în anul 2007 – peste 2,300. Aceste cifre arată că sistemul de supraveghere secretă în Republica Moldova este, puțin spus, supra-folosit, fapt care, în parte, se poate datora garanțiilor inadecvate din legislație (a se vedea *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiev v. Bulgaria*, citată mai sus, § 92).

53. În concluzie, Curtea consideră că legislația Republicii Moldova nu acordă o protecție adecvată împotriva abuzului de putere din partea statului în

domeniul interceptării convorbirilor telefonice. Prin urmare, ingerința în drepturile reclamanților garantate de articolul 8 nu a fost „prevăzută de lege”. Având în vedere această concluzie, nu este necesar de a examina dacă ingerința a corespuns celorlalte cerințe din cel de-al doilea paragraf al articolului 8.

54. Prin urmare, în această cauză a avut loc o violare a articolului 8.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

55. Reclamanții au susținut că ei nu au avut un recurs efectiv în fața unei autorități naționale în ceea ce privește violarea articolului 8 al Convenției și au pretins o violare a articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

56. Curtea reiterează că articolul 13 nu poate fi interpretat ca cerând existența unui remediu împotriva legislației naționale, or, altfel Curtea ar impune Statelor Contractante cerința de a încorpora Convenția în legislația lor națională (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 113, 13 septembrie 2005). În aceste circumstanțe, Curtea constată că nu a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

57. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

58. Reclamanții nu au formulat vreo pretenție cu titlu de prejudiciu material sau moral.

B. Costuri și cheltuieli

59. Reclamanții au pretins EUR 5,475 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. Ei au prezentat o listă detaliată a orelor lucrate.

60. Guvernul a susținut că, deoarece reclamanții s-au reprezentat pe ei înșiși, ei nu ar trebui să aibă dreptul la vreo plată cu acest titlu. Alternativ, Guvernul a considerat suma pretinsă drept excesivă și a contestat numărul de ore lucrate de către reclamanți.

61. Curtea acordă suma totală de EUR 3,500 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

62. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției;
2. *Hotărăște* că nu a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, suma totală de EUR 3,500 (trei mii cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertită în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 10 februarie 2009, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte